

'Ik poets, jij poetst, zij poetsen..., en wij maken tussen de tanden en kiezen schoon'

Door: Mw. dr. Y.A.B. Buunk-Werkhoven

Introductie en doel

Jaarlijks wordt in Utrecht de Nationale Gezondheidsbeurs georganiseerd, waarin de Nederlandse Vereniging van Mondhygiënisten met een grote beursstand participeert. Een groot aantal enthousiaste NVM-leden draagt vrijwillig bij aan het geven van voorlichting over mondgezondheid en het uitvoeren van tandvlescontroles bij het publiek. Gezamenlijk wordt er gestreefd naar een betere gebitsbewustwording en zelfzorg onder de beursbezoekers. In 2010 namen 249 bezoekers plaats in de stoel van de mondhygiënist tijdens deze beurs. Om inzicht te krijgen in de globale parodontale situatie en het alledaagse mondhygiëne-gedrag zijn dit jaar wederom bij bezoekers van de beurs tandvlescontroles uitgevoerd en vragen gesteld.

Methode en materiaal

In 2011 werden tijdens de Nationale Gezondheidsbeurs data verzameld van 223 mannen (25%) en vrouwen (73%) met een gemiddelde leeftijd van 43 jaar, variërend van 7 tot 76 jaar. Deelname aan de tandvlescontrole, waarbij globaal de parodontale situatie in de mond werd weergegeven door middel van een DPSI-score, was op vrijwillige basis. Aan de personen die hun tandvles lieten checken is voorafgaand aan de meting een aantal vragen gesteld. Bijvoorbeeld of men onder behandeling is van de huisarts/specialist en zo ja, of dat voor suikerziekte, hartklachten, hoge bloeddruk, allergie of iets anders betrof. Ook werd er gevraagd naar medicatiegebruik, roken en controlebezoek aan tandarts en/of mondhygiënist. Bovendien is dit jaar aan de deelnemers, inclusief ongeveer 100 willekeurige beursbezoekers de zogenaamde Mondix© voorgelegd. Dit is een index van Buunk-Werkhoven et al (2010), die als bruikbare methode gehanteerd kan worden voor het meten en evalueren van iemands persoonlijke mondhygiëne. Deze index bevat allerlei details van het tandenpoetsen, inclusief het gebruik van interdentale hulpmiddelen en tongpoetsen.

Resultaten:

Tabel 1 geeft inzicht in het gerapporteerde poetsgedrag van 326 beursbezoekers. De meeste bezoekers poetsen het gebit met een handtandenborstel, en slechts 9% poetst met een elektrische tandenborstel. Hoewel ruim driekwart (78%) van de bezoekers aangaf het gebit 2 keer of vaker per dag te poetsen (58% na het ontbijt en 81% voor het slapen gaan), rapporteerde rond de 50% van de bezoekers, het gebit hooguit 2 minuten te poetsen en/of interdentale hulpmiddelen (floss/tandenstokers/ragers) aanvullend te gebruiken.

Tabel 1: Overzicht van frequentiescores [N = aantal; P = percentages] gebitsverzorging, gemeten met de Mondix © (vragen met betrekking tot iemand mondverzorging; N = 326)

Items	Antwoordmogelijkheden	P
frequentie tandenpoetsen	nooit	0,5
	niet elke dag	3
	1 keer per dag	19
	twee keer per dag	63
	meer dan 2 keren per dag	15
moment van tandenpoetsen	's ochtends voor het eten (N = 116)	36
	's ochtends na het eten (N = 188)	58
	's middags (N = 43)	13
	's avonds na het eten (N = 48)	15
	's avonds voor het slapen gaan (N = 264)	81
mate van tandenpoetsen	zachtjes [1,2,3] (N = 99)	30
	zachtjes / hard [4,5] (N = 193)	60
	hard [6,7] (N = 31)	9
duur van tandenpoetsen	minder dan 1 minuut (N = 6)	2
	1 minuut (N = 60)	18
	twee minuut (N = 158)	49
	drie minuten (N = 69)	21
	langer dan 3 minuten (N = 29)	9
wijze van tandenpoetsen	horizontale methode (N = 70)	22
	verticale methode (N = 38)	12
	circulaire methode (N = 38)	12
	Bass methode (N = 34)	10
	combinatie (N = 112)	34
tandpasta	tandpasta met fluoride (N = 264)	81
	tandpasta zonder fluoride (N = 28)	9
	ik weet niet (N = 28)	9
tongreinigen	nooit (N = 125)	38
	soms (N = 108)	33
	iedere dag (N = 93)	29
gebruik interdentale hulpmiddelen	nooit (N = 62)	19
	soms (N = 119)	37
	1 of meerdere keren per dag (N = 145)	45

Zowel in 2010 als in 2011 heeft slechts 1% van de beursbezoekers gezond tandvlees. Dit betekent dat bij nagenoeg alle bezoekers in meer of mindere mate ontstoken (bloedend) tandvlees werd geconstateerd. Vergeleken met resultaten van de beurs in 2010, zijn de algemene bezoekerskenmerken in overeenstemming met de demografische gegevens van de huidige beursbezoekers. Wel is er een verandering in het aantal personen dat minstens 1 keer per jaar de mondhygiënist bezoekt; 15% stijging in vergelijking met vorig jaar. Daarnaast is in de aantallen en percentages in de onderverdeling van de DPSI-scores ten opzichte van wel of geen bezoek bij de mondhygiënist beduidende verschuivingen te signaleren (tabel 2).

Tabel 2: Overzicht van verzamelde data [N = aantal; P = percentages; DPSI-scores] tijdens tandvleescontrole en aanverwante vragen.

	2010	2011
deelnemers [N]	249	223
man / vrouw [%]	23 / 77	25 / 75
leeftijd [M, (SD)]	M = 41.6 (18.1)	M = 43.4 (16.3)
middelbare school / mbo hbo / wo [%]	28 / 26 27 / 12	20 / 32 30 / 11
huisarts /specialist [N = %]	61 = 24.5	52 = 23.3
medicatie [N = %]	76 = 31.5	71 = 31.8
roken [N = %]	25 = 10	14 = 6.3
bezoek tandarts [N = %]	237 = 95.1	212 = 95.1
bezoek mondhygiënist [%]	34.1	48.9
DPSI score, wel mondhygiënist	N = 85	N = 109
0 / 1 / 2 / 3- [N = %]	2 / 2 / 24 / 21 = 57.6	1 / 3 / 25 / 23 = 47.7
3+ / 4 [N = %]	21 / 15 = 42.3	13 / 44 = 52.2
DPSI score, geen mondhygiënist	N = 162	N = 113
0 / 1 / 2 / 3- [N = %]	0 / 8 / 46 / 42 = 59.3	2 / 6 / 29 / 39 = 67.3
3+ / 4 [N = %]	32 / 34 = 40.8	17 / 20 = 32.7

Conclusies:

Op basis van deze resultaten kan geconcludeerd worden dat de mondhygiënist binnen de preventieve mondzorg de hulpverlener bij uitstek is. De mondhygiënist is de professional, die de mensen uit alle leeftijdsgroepen (0-100) voorziet van persoonlijk advies, mondhygiëne instructie en adequate behandeling. Een stijging van 15% is fors: het gaat kennelijk steeds beter met de mondhygiënische zelfzorg. Met voortschrijdend inzicht zal deze trend zich in positieve richting voortzetten. Vooral als de centrale positie van de mondhygiënist, die dé deskundige is op het gebied van preventie, communicatie en gedragsbeïnvloeding, erkend en gehandhaafd blijft binnen de gehele mondzorg door onszelf en door alle andere spelers in het werkveld. In mijn opinie ligt hier een schone taak weggelegd voor alle mondhygiënist en alle NVM-leden. Kortom, laten we allen zien wie we zijn en wat we kunnen, onder het motto: 'Ik poets, jij poetst, zij poetsen...', en wij maken daarbij ook nog tussen de tanden en kiezen schoon'.

Meer informatie:

Neem contact op met dr. Yvonne Buunk-Werkhoven bestuurslid Onderwijs, Scholing en Wetenschap bij de Nederlandse Vereniging van Mondhygiënist via:
yvonne.buunk@mondhygienisten.nl.

Buunk-Werkhoven, Y.A.B., Dijkstra, A. & Van der Schans, C.P. (2010). Determinants of oral hygiene behavior: A study based on the theory of planned behavior. *Community Dentistry and Oral Epidemiology*. DOI: 10.1111/j.1600-0528.2010.00589.x